

МИЛАДИН Б. КОНТИЋ

ПЛЕМЕ ПЈЕШИВЦИ
са историјом
братства Контић

БЕОГРАД
1977

МИЛАДИН Ђ. КОНТИЋ

ПЛЕМЕ ПЈЕШИВЦИ
са историјом братства
Контић

БЕОГРА Д

1977

Миладин Б. Контић
ПЛЕМЕ ПЈЕШИВЦИ СА ИСТОРИЈОМ
БРАТСТВА КОНТИЕ

Аутор:
Миладин Б. Контић

Лектор:
Мирослав Ивановић, професор

Рецензент:
Др **Драгиша Витошевић**, професор универзитета
Технички уредник:
Босовић В. Мирко, графичар

Прво издање
1977 година у Београду

Тираж 500 примјерака

Издавач: Миладин Б. Контић
Београд, Кнеза Вишеслава 74

Штампа „Геокарта“ у Београду 1977 год.

Предговор

Основу ове књиге, уз генеалогско стабло за представљање братства Контића, чини традиција, предање, оно што је Миладин Контић слушао од свога деда Ника, а овај опет од свога деда Стевана који је погинуо 1852. год. у сто и тринаестој години живота. Дотле се, дакле, нешто више од два века, и може сматрати да су ови подаци о племену и братству објективни и врло поуздани, мада нису дати у својој исцрпности. Они нису систематисани, сврстани строго хронолошки (као што су симболизовани на стаблу), нема прегледа, спискова, није рађена строго стручним средствима. Али оно што ће, по мом мишљењу, чинити ову књигу омиљеним штивом, представљати неку врсту занимљиве лектире, — јесте управо то одступање од сувопарног, строго објективног казивања

Миладин се у избору детаља које износи, руководи неким својим, слободно одабраним приступима, полазећи од својих сродника, најближих братственика. Највише и најлепше говори о ликовима који су имали значајну улогу и чији је укупни допринос и значај за живот, заштиту и одбрану племена и народа највећи. Не би се могло порећи и напор аутора да своје племенике подигне на висину хероја. Али ону људску страну, укључујући и пороке које братственици испољавају, Контић не обилази. Из његовог казивања избија тежња за објективношћу која се не доказује, већ својим ставом према ликовима и догађајима, једном врстом „ангажованости“, аутор жели да читаоца увери. Има, рекло би се, у Миладину Контићу један осећај, једно уверење да је оно о чему говори само тако могло и да буде, да се томе што износи не сме ништа додавати, ништа мењати. Он се поноси и заноси причањем о пореклу свога и суседних племена и братстава, о историјској улози својих предака, и то не само оних општепознатих, већ и обичног човека. Братство, племе, цео народ код Контића је херој у одсудним историјским тренуцима. Ма колико знао историјска факта, ма колико је годинама прикупљао грађу, бележио податке, анкетирао братственике итд. Аутор није овај родослов радио у кабинету. Историја братства и племена извире из његово свесног сазнања, она

је расла са њим, у њему, она је део њега, он сам. Миладин је пун љубави и поштовања према заслужним прецима, и то хоће да пренесе на данашњу и будуће генерације, на младе. И тај смисао за неговање и развој предања, богатог фолклора и те славне традиције — жели да настави.

Научна оправданост се може проверавати само кад су у питању већ утврђене, истражене истине. Остало што представља оно танано ткиво текста производ је традиције, предања. И уколико се иде дубље у прошлост, детаља је мање, а више легенде. Друкчије ствар стоји ако се говори о фактима историје племена и братства у последња два века.

У центру пажње су директни преци Миладина Контића, што се, уосталом, лепо може видети из генеалогичке, мада у излагању има одступања од хронологије и честих дигресија. Понегде је Контић у недоумици кад хоће да идентификује личности, али се одлучно опредељује узимајући за аргументе понекад и друкчија тумачења од осталих аутора. Читаоцу остаје да то прихвати, да сам проверава и упоређује или да одбаци.

У данашњем модерном животу када се традиција све више губи, ово Контићево родословље представља и историјску подлогу и занимљиво штиво, „традиционалистичку лектуру“ о племену Пјешивци. Још више од тога, читалац ће осетити пулсаве живота црногорског народа у минулим вековима, сталну борбу против свих зала и недаћа, борбу за слободу и бољи живот. Томе ће допринети и приче — пошалице и оне о „међуплеменским дражњама“ и зађевицама које су заоденуте у приповедачко рухо које је код Контића веома изражено. Он има свеж и сочан језик обдареног народног приповедача. Отуда је ова књига, не само генеалогичка таблица, већ истовремено и историја једног од најзначајнијих „пограничних“ црногорских племена, дахнута и многострука епска проза.

На крају, ова књига је озбиљан напор да се за будуће генерације племеника сачува од заборавља историја и предање о племену Пјешивци, да данашњи Пјешивци, и они у родном крају, а још више они расељени у другим крајевима домовине, Европе и у прекоморским земљама, сазнају и памте своје порекло.

У Београду,
30. октобра 1977. год.

Мирослав Ивановић

ПЛЕМЕ ПЈЕШИВЦИ СА ИСТОРИЈОМ БРАТСТВА КОНТИЋА

Стари обичаји код црногорског народа, његових племена и братства су да преносе своја народна предања из старих времена, још из средњевјековног доба, млађим покољењима, свој родослов са генеалогичком од најстаријих предака који се тим предањем памте и преносе, па тиме и засниваче — родоцслнике. Тако племе Бјелопавлићи потиче од Бијелог Павла, Озринићи — Чевљани од Озра, Пипери од Пипа, Васојевићи од Васа, Морачани од Богића, Кучи од Дрекала, (потурчени у Албанији), Груде од Грујице, Оти и Краснићи од Ота и Краса.

Илеме Пјешивци зна да потиче од свога заснивача војводе Богдана Потолића.

Но, иако је он зачетник племена, његов је корјен још дубљи. Стабло племена потиче из XIV вијека са Челником Мусом, српским властелином, савремеником цара Душана. Управо за вријеме српског царства под царом Душаном Силним живио је властелин и велможа Муса Челник, господар Лаба на Косову, града Звечана, а доцније и града Брвеника на ушћу ријеке Брвенице у Ибар. Ову област добио је од Хумског кнеза Војислава 1368. године. Остаци звани Градина и данас представљају задужбину Мусића. У тврђави постоје остаци црквине под називом Нова Павлица коју је подигла Мусина жена Драгана после Мусине смрти 1386. године. Те године се и сама замонашила и добила име монахиња Теодосија. Драгана Челник-Мусина жена, била је кћи Прибца Хебељановића, а сестра кнеза Лазара. У браку са Мусом родила је три сина: Стевана, Лазара и Јована.

Распадом српског царства последице 1371. године, Муса са синовима помаже свога шурака, кнеза Лазара и тако је успио да прошири своје господарство над Рашком и Новим Пазаром са Сјеницом (некада се ова област звала Стари Колашин). У Бањској, у Мајдану Сребрnome код Рашке, налазио се двор у коме је живио његов најстарији син Стеван, српски војвода опјеван у народним пјесмама косовског циклуса (Мусић Стеван, Косово, Два Мусића). Његов лик остао је и чува се у фрески манастира Високи Дечани, као једног

од погинулих српских војвода у косовском боју. Историчар Раде Михаљчић у дјелу Крај српског царства (издање Српске књижевне задруге у Београду, 1975.) опширније пише о лику Челника Мусе и синовима.

Челник Муса створио је познанство и пријатељске везе са Зетом, приморским областима и Дубровником, до којег је водио главни трговачки пут (качаница). Дубровник је био главна раскрсница трговачких каравана са свих и на све стране: у српске области, за Грчку, Бугарску, Турску и са Млечима. Овакве везе доприносиле су ширењу власти, угледа и богатства Челника Мусе и шурака му кнеза Лазара.

Муса је умро прије косовског боја, 1386. године. Поред Стевана, на Косову му је погинуо и млађи син Лазар, док је најмлађи син Јован постао митрополит топлички. Стеван и Лазар опјевани су у косовским пјесмама као јунаци.

Јован као свјештено лице није жењен, а Лазар је веома млад погинуо, једино је Стеван био пре погибије ожењен и оставио је синове, од којих је најстарији био Средоје.

Малишан је са мајком, после очеве погибије, пред турском наредбом пребјегао у Зету. То је био тада, а и доцније, слободан српски збијег којем је Његош посветио стихове:

„Што се не кће у ланце везати,
То се збјеже у ове планине,
Да гинемо и крв проливамо,
Да јуначки аманет чувамо,
Дивно име и славу слободу”.

Нашао је уточиште код својих рођака Балшића, тадашњих господара Зете. (Послије погибије Балше I Балшића 1385. године, Зетом је владао синовац му Бурађ Стратимировић — Балшић, Балша II, ожењен кћери кнеза Лазара, Јеленом, која је опет била Стевану сестра од ујака, а његовој дјечи тетка).

Балшићи су лијепо примили Стеванову удовицу са дјецом и као рођаке је населили у место Груда код Скадра, док је престоница Балшића у то доба била Улцињ.

Послије неког времена, када су дјеца Стевана Мусића, због чега им је она поклањала велику пажњу утичући на њихово васпитање и упознавајући их са односима који су његовани са сусједним областима, нарочито са Дубровником. Балшина удовица Јелена, иако је уживала заштиту свог брата Стевана (сина кнеза Лазара), морала је да се супроставља Турцима који су надирали, као и противницима у земљи. Послије смрти свога мужа, саградила је цркву свете Богородице на острвцу у Скадарском језеру, као своју задржбину. Ту је послије смрти (1440.) и сахрањена.

По народном предању Јелена је изводила сина Балшу III у гору Планиницу (село Повија) код данашњег манастира Острог, на самој тадашњој граници између босанске и херцеговачке земље,

којом је управљао војвода Сандаљ Хранић. Један извор са кога је обољели Балша пио воду, и данас се зове Балшина вода. Овдје спомињемо и занимљиву судбину Оливере (Деспине), сестре Јеленине, која се удала за побједника на Косову, турског цара Бајазита, сина Муратова. Пошто је Бајазит касније изгубио битку у рату са азијским-татарским војсковођом Тимуром Тамерланом, буде заробљен са својом женом Деспином. Пошто је у ропству на пречац и умро, Деспину су дипломатским путем преко грчког патријарха ослободили и вратили је сестри Јелени са којом је наставила да живи све до смрти. Заслуга за њено избављење припада највише брату јој Стевану Лазаревићу.

Пошто је Јелени 1421. године умро син Балша III, она се предала за војводу босанско-херцеговачког, Сандаља Хранића, а власт над Зетом предала брату деспоту Стевану Лазаревићу. Стеван је пак повјерио управу свом сестрићу Бурђу Бранковићу, сину Вука Бранковића. Истовремено, пред надирањем Турака, престоница Зете преноси се у Скадар, а у Улцињу и данас стоје остаци дворова и цркве Балшића, смјештени у старој улцињској тврђави.

Јелена је и у овом браку остала удовица. Живела је са сестром Деспином неко вријеме у Дубровнику, а доцније на свом имању између Бара и Улциња, код својих рођака Мусића — све до своје смрти. И Деспина је четири године послје сестрине смрти умрла и сахрањена у гробници код манастира св. Срђа испод Скадра, гдје су већ били сахрањени ранији Мусићи. Остаци манастира и данас се налазе на овом мјесту.

Послије Балшића и деспота Стевана Лазаревића, управу над Црном Гором преузео је Стјепан Црнојевић 1444. год. До тада албански и српски живаљ живио је у заједници, сложено. Управа Црне Горе обухватала је и Скадарски Санџак и обалом Мора све до данашњег Алабасана. И црногорски и албански народ пружао је отпор Турцима који су надирали. Народ је у борби водио Бурађ Кастриотић, син Ивана Кастриоте, назван Скендербег. Заједничке борбе су све до погибије Скендербега (1467, год.), а борбу су наставили Црнојевићи.

Пошто је син Стевана Мусића — Средоје стасао, оженио се и стекао пород. Помагао је теткама Јелени и Деспини док су биле живе; Имао је синове Грујицу, Срдана и Радована. Грујица се потурчио после пада Скадра под Турке 1479. године. Његово потомство чини познато племе Груде у Алабанији које је давало врсне представнике албанског јавног живота. Ово племе одржавало је сродничке везе са представницима црногорског племена Пјешиваца и Братоножића све до најновијег доба.

Данашњи племеници Груде живе дјелимично у Албанији, а знатним дијелом у Црној Гори. По њима се и данас један квартал у Никшићу назива Груцка мала. Ово име чува се преко 170 година, када је турски цар, да би склопио мир између никшићких Турака и сусједног црногорског пограничног племена Пјешивци, поставио Турцима у Никшићу за капетана града једног племеника Груде — Алипашу Мараша од Груда, који је у ствари био потурчени рођак Пјешиваца. Зато су се никшићки Турци побунили наводећи да они имају своје људе, а не да им се за капетана намећу друге, па се договоре да протјерају постављеног капетана.

Али, дознавши ово, капетан их предухитри и пошаље једног Србина који је живио под Турском на периферији града, да јави рођацима племена Пјешивци о договору Турака. Чим то дознају, племеници упадну наоружани у град рано ујутру, док је становништво града још било у постељама. Када су се пробудили, Турци угледају наоружане патроле Пјешиваца и схвате да је град пао у њихове руке. Тако су Пјешивци прекршили уговорено примирје са Турцима.

У каснијим преговорима са Турцима ратници племена Пјешивци објасне турским поглаварима зашто су то учинили и запрете да ће их све побити и куће им попалити ако капетан града не остане Груда. И тако Турци буду приморани да задрже и даље Груду за капетана Никшића.

Средојево потомство

Други син Средојев, по имену Срдан имао је два сина: Богдана и Витка. Пред турским надирањем, преселили су се са Груде у Братоножиће. Доцније се Богдан са братом Витком преселио и живио у Пјешевачком селу Бритвићи. Богдан је постао војвода и са три сина

Живио у брдском мјесту Толић, између данашњих Села Стубице и Повија. По ондашњем обичају да се презиме узима по оцу, требало је презиме да му буде Срдановић. Али доласком у Толиће, мјештани га назову војвода Богдан Потолић.

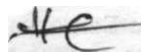
Богдан родоначелник племена Пјешивци

Од тада се Богдан са синовима и братом Витком сматра родоначелником племена Пјешивци. Ту су се помијешали са старосједиоцима племена Шпање и Лужани, од којих и данас живе пет или шест њихових потомака.

Цио XV вијек био је најтеже доба за Црну Гору (да оvdје подсјетим читаоце да се Зета, раније Дукља, почиње звати Црном Гором од 1435. године). Ово раздобље било је испуњено сталним борбама против Турака и устанцима црногорских племена. Неслога и међусобно трвење између црногорских племена ишли су на руку Турцима, а нарочито после пада Херцеговине 1482. године. У међувремену, велике масе српског народа пребјегле су у Црну Гору придружујући се Црногорцима у борби против Турака. Међуплеменске неслоге довеле су до расула.

У оваквим приликама племе Пјешивци 1455. године склапа добровољни уговор са Млечићима. Али тек 1614. године на скупу племенских главара у Кучима (племе Пјешивци заступа Конте Андрија) остварен је договор о организовању борбе против Турака.

Улогу племена Контића описао је историчар Ј. Н. Томић и академик Јован Цвијић у дијелу Насеља и порекла становништва, издање Српске краљевске академије 1923. године. И Симо Матавуљ у роману Ускок насликао је лик Радосава Контића и остале племенике. Радослав Контић је као изасланик црногорских владика мирио зарађена црногорска племена.

Почетак међуплеменских размирица и гусари

У XVI вијеку, послије престанка црногорске управе над земљом Црнојевића (потурчавања Станка Црнојевића и других), разједињена племена црногорска међусобно ратују. Турци су међу њих убацили кост раздора. Владике црногорске су све до 1696. године настојали да уједине црногорска племена и успоставе какву-такву власт у земљи, што им је тешко успијевало.

Обалске градове пљачкали су и алжирски гусари који су били повлашћени од Турака. Својим лаким, брзим чамцима и гондолама на весла и једра пловили су Јадраном, пљачкали, убијали и одводили у ропство наш живаљ. 1570 — 1573. године ови гусари искрцали су се у Улцињ и заузели га. Настанивши се у њему, претворили су га у своју базу. Улцињ је тако постао гусарски град и база одакле су одлазили на гусарење помажући тако Турцима у борби против на-

шег народа и Млечића. У Улцињ су доводили робове из многих крајева и земаља, чак и из Судана. Потомци ових Суданаца и данас живе у Улцињу. Највише зла гусари су нанели народу у Перасту, када су га 1624. године попалили и из њега одвели 450 људи у ропство.

Осиони улцињски гусари временом нијесу признавали ничију власт, па ни турску. Господарили су морем и одлазили на дуже пловидбе и пљачке. Зна се да су посједовали голубове - писмоноше помоћу којих су одржавали везу са својима у Улцињу. Од гусара био је по злу познат њихов првак Лик Цен који је пљачкао и турске бродове. Зато је био високо уцијењен од Турака. Али, пошто су Турци помоћу Лик-Цена убили великог грчког гусара Харалампија (Ламбо), који је Турцима дуго наносио велика зла, они су му опростили живот.

Улцињски гусари били су познати под именом Маври и Леванти, па је тако и брдо изнад Улциња и данас сачувало назив Мавријан.

Најчувенији гусар био је Улуч Алија звани Мач, коме су Турци због помоћи Селиму II у бици код Лепанта 1572. године, дали чин адмирала и назив капудан-паша.

Поред Лик-Цена и Улуч Алије споменућу овдје и: Хидар Виша, Адем Стари, Динко Камина, а из Валоне био је познат Хаџи Алија.

Тек од 1760. године наступа на морским обалама мирније доба. Тада долази за Скадарског пашу Мустафа бег Бушатлија који је улцињске гусаре (њих око четири стотине) приморао на предају и покорност.

А сада да се вратимо мало назад.

Богданови потомци

Синови војводе Богдана Вукосав, Змијан и Радрван били су насељени у кршевитом пограничном мјесту према Херцеговини које се звало Толићи. Радован је управљао племеном и учествовао у међуплеменским договорима. Народно предање помиње му и брата Змијана као секретара код Црнојевића који су били управљачи Црном Гором.

Војвода Богдан као што је већ речено, преселио се са синовима и братом из Братоножића у Пјешивце. Али у Братоножићима је остала иека удовица коју је Богдан оставио бременицу. При расстанку Богдан јој је оставио бурму уз ријечи: „Ако се роди мушко, нека ме тражи са бурмом, а ако буде женско, ето ти и бурма и кћер!“. Послије тога ова удовица роди сина. Када је дјечак навршио дванаест година, мати му да бурму и упути га са њом да тражи оца. На путу обалом ријеке Зете, дјечак доспије у кућу свог непознатог оца. Ту га нађе баш у тренутку кад се са синовима налазио за постављеном трпезом, пошто су претходно подијелили имовину на четири дијела.

Дјечак је пришао старом војводи (своме оцу) пружајући му као обиљежје ону бурму. Изненађен војвода рече синовима: „Ево вам, дјецо, и четвртог брата“, па приједложи да имовину помијешају и поново подијеле. Тада се побуни Змијан: „То никако! Ја не дам од мога дијела ништа, а ти са твојим копиладима дијели и чини са твојим дијелом што год хоћеш“.

Отац и синови му Вукосав и Радован дају свој дио имовине придошлом сину, а непослушног Змијана отац прокуне: „Нити се множи, нити ти се траг утро“. Зато се Змијану и до данашњег дана потомство развија тако да никако више од три „куће“ не може бити. Трећа се вазда неком трагедијом гаси. То је, по народном вјеровању, посљедица очеве клетве. А племе Пјешивци развило се од потомства Богданових синова Вукосава и Радована.

Племи Пјешивци, земља и људи

Племи је врло сиромашно и живи на каменом платоу присојне стране пружајући се од Никшића до манастира Острог и даље, десном обалом ријеке Зете до блиске вароши Даниловграда. Има само нешто мањих долова за зираћење где се налазе и зградице. Саплеменници су се помагали у гајењу јужног воћа и оскудним сточарењем. Под утицајем медитеранске климе и данас се гаји јужно воће и води оскудан живот.

Племенници су врло живахни, отпорни и храбри. У мањим хајдучким четама упадали су у крајеве који су били под Турцима и пљачкали њихове катуне са стоком и трговачке караване. То су често плаћали животима.

Кроз њихова насеља пролазио је главни пут (качаница) који је повезивао Босну и Херцеговину са Албанијом и другим дијеловима Црне Горе под Турском. У овако тешким условима, честим пограничним борбама против Турака, племенници су живјели од данас до сјутра, при чему је данашњи дан био бољи но сјутрашњи. Ако преживи данас неће доживјети сјутра. У таквим приликама презирали су смрт. Ругали јој се и са њом спрдали: „Првој смрти хвала а другој г_____“. Веселјем и шалом давали су одушка недаћама и тешкоћама. Академик Јован Цвијић, који је путовао Црном Гором и испитивао њена племена, рекао је за Пјешивце: „То су спрдачине“.

Зато што се тешко живјело и често гинуло, мајке су рађале више дјеце, како би иза многих борби бар које остало да се лоза, свијећа и траг куће не угаси. Тако их је и претјецало и множили су се. Многи племенници који су се раселили, долазили су у додир са народима друге вјере којима су и сами прилазили — било да је ријеч о разним крајевима наше земље, било о страним земљама Европе или прекоморским земљама, Јужне и Сјеверне Америке, Канаде и Аустралије.

А сада настављамо приказ родословља.

J

Радован Богданов-Потолић и потомство

Средњи син Богданов, Радован, имао је пет синова: Јована (надимком „Чучак“), Николу („Никца“), Андрију, Пера и Илију. Њихови потомци живјели су, а и данас живе у селима: Дреноштица, Церово, Богетићи, Стубица, затим у граду Никшићу са сусједним селима Страшевина, Кличево и Бршно.

Други по реду Радованов син Јован са своја три сина, Мијушком, Андријом и Бошком живио је у селу Повији. Преко овог села водила је главна турска качаница која је повезивала сјеверне са јужним областима. За овај пут смо већ рекли да су њиме пролазили дубровачки и млетачки трговачки каравани за исток. Њиме су Млечани снабђевали Црну Гору ратним материјалом и другом опремом, а за узврат Млечани су увозили из Црне Горе стоку, сточне производе и крзна од дивљачи. Црногорци су осигуравали пролаз трговачких каравана. За услуге које је чинио Млечанима, Андрија добије племићку титулу „конте“, а као обиљежје додељене му титуле добио је и особену капу. Временом ова титула постала је презиме Андријино, а његови потомци почну се презивати такође Конте, Контић. Овдје, дакле почиње касније потомство Контића.

Да споменем да су Млечани ову титулу првобитно били обещали породици Пламенац, али су је додијелили Андрији као представнику племена и, свакако, због ранијих веза, трговачких и политичких послова, које је обављао са Млечанима и Дубровчанима.

Раздор међу црногорским племенима, појава хајдучије и крвне освете у XVI а нарочито у XVIII вијеку, били су узрок сеобе Срба под патријархом Арсенијем Чарнојевићем - Шакабеном.

Племенске неслоге и крвна освета продужиле су се и кроз XVIII и XIX вијек. Тек владика Петар I („свети“) који је управљао од 1782 — 1830. године, приступио је искорјењивању крвне освете. У томе га је наследио владика Петар Петровић-Његош.

Племенски сукоби и крвна освета били су изражени и међу племенима Пјешиваца и Вражегрмаца који су насељавали сусједна села Повије и Дабајевић.

У једној таквој освети припадници племена Дабојевићи припремили су засједу Мијушку, брату Конте Андрије.

Једног јутра, тек што се био вратио из Млетака, Конте Андрија зором је пошао у лов испод Острошких Грета које су обилевале разном ситном и пернатом дивљачи. Но, како није на себи имао ону капу која је представљала обиљежје за титулу „конте“ а која је била висока попут калуђерске камилавке, него је имао шубару свога брата Мијушка, — нијесу га препознали, па припуцају и убију га, мада нису имали намеру јер је био од опште народне користи.

Синовац Конте Андрије, назван Шибалија — по пушци коју му је стриц Андрија донио из Млетака, а која је била дугачка као шибанауми да освети свога стрица Конте Андрију кога је много волио. Зато он једног дана убије најбољег племеника из племена До-

бајевића, по имену Милатовића. Послије тога он се одметне у планину Дурмитор и приђе Дробњацама. Рођаци су га тражили питајући: „Да нијесте гледали једног Шибалију (са шибом • — дугачком пушком)?“ Тако му и уђе у траг.

Његови потомци касније су узели презиме Шибалић, али међу потомцима Повијана и данас их називају још и Шибалије. Ова породица дала је врсне јунаке. Један од њих био је Јован, Карађорђевић барјактар у првом српском устанку. Зна се да је Јован, мјесто Карађорђа, изашао на мегдан турском војсковођи кога је успио и да савлада. Карађорђе га је одвраћао, али му је он (Јован) одговорио: „Господаре, нећеш ти, но ја, јер ако ти погинеш, погинуо је и устанак и све са њим, а ако ја погинем, ти ћеш наћи другог барјактара“.

У овом раздобљу у Црној Гори тек су почела да ничу презимена на -ић. До тада презимена су се изводила из очевог имена, као што још и данас има код многих Срба и других словенских народа. Доцније су читаве фамилије носиле то презиме по неком свом прваку, на примјер: по попу — Поповић, по кнезу — Кнежевић, по војводи — Војводић, на калуђеру — Калуђеровић, по барјактару • — Барјактаревић, по Мијушку — Мијушковић, по Никцу — Никчевић. (У Босни, Херцеговини и Лици постоје код врло добрих српских породица погрдна презимена која су им у прошлости наметнули Турци).

Од тих времена, када је почело да се додаје -ић на презимена настало је и презиме Контић које је дошло по конте Андрији.

Данас постоје породице са презименом Контић разасуте по многим крајевима. Ваља знати да сви они воде поријекло од Контића из племена Пјешивци. Неки су од њих стицајем разних околности промијенили презимена, као: Вукшићи у Боки Которској, Црвенчићи у Ваљеву, Живановићи у Топлици. Неки у Сријему чувају и старо презиме уз ново које су у новије вријеме узели: Контић - Савић.

У Истри и Дрнишу су прешли на католичку вјеру, али им је презиме Контић — Драшчић, док су Контићи у Дрнишу остали презименом Контић. Са старим презименом Контић и данас живе Пјешевци у Грачацу и сви добро памте одакле су поријеклом, као и они у Истри и Дрнишу.

Из родослова се види да је син Конте Андрије, Никола, имао Марка, а Марко синове: Симона, Батрића и Рада. Од Симона потичу његови синови: Петар, Савић и Шћепан. Петрови синови су: Стеван, Вук и Мирко, а Стеванови: Боко, Милован и Спасоје.

Бокови синови су: Симеун, Крсто и Нико, а од Ника Буро. Лозу даље настављају синови Бурови: Миладин, Радосав и Лазар. Из стабла родослова види се да је Миладин имао: Слободана, Михаила и Борђија, који су и сада живи (Слободан има сина Александра, а Борђије Мирослава).

Као што је претходно речено, у XVIII и XIX вијеку продужавао се раздор међу племенима, а и у самим племенима — међу се-

лима и братствима. Гложили су се око првака („првачење“), племенске управе. Рађале се међусобна завист и мржња, коју су им често наметали Турци, и то лукавошћу, подмићивањем и даровима. За племенског старијешину Турци су знали да сами природе кнеза како би тако посредно племену наметнули своју власт, мада су често за прваке племена долазили и црногорски управљачи. Поједини племенници одлазили су турском везиру у Сакадар и тражили од њега да им одреди ко ће бити кнез. Везир је то радо чинио уз обилате дарове, само да би помоћу кнеза остварио своју власт над племеном.

Један од таквих кнезова племена Пјешивци био је и кнез Вук Вукчевић. Због угледа који је имао, он је од скадарског везира Нумана Нуприлића добио на дар ћурак-кабаницу као знак кнежевства над својим племеном. Али, како је прије тога добио управу над племеном од црногорског владике са Цетиња, Петра Првог, Поп Мирко Мијушков то између Вука и поп-Мирка дође до великог трвења и супарништва. Ово трвење пренело се и на остала црногорска племена, па је дошло до обрачуна са Турцима. Везир Еуприлић ријеша да успостави чврсту власт и почне припремати поход на Црну Гору који је опјеван у народној пјесми „Похара Црне Горе од везира Буприлића“. Са великом војском он избије на Чево жарећи и палећи успут. Ту разапне шаторе и улогори се са војском па стане да позива избјегле племенске главаре да му приступе и изјаве покорност. Међу њима био је и везиров кнез племена Пјешивци, Вук који је међу првима дошао у везиров штаб. Пошто је везиров позив добио и поп-Мирко Мијушков, кога је владика одредио за старјешину племена, стигне и он код везира у пратњи двају рођака Контића. Ту нађу кнеза Вука како под чадором сједи уз везира. Поп-Мирко уђе везиру под чадор, а пратиоци му се задрже пред чадором јављајући се поздравом везиру као покорна царска раја. Подозријевајући, везир им се обрати: „Нијесте ви поп-Мијушкова покорна раја већ бунтовници. Јер ако доказујете своју покорност, треба да ми донесете главу свога вјерника. Кад то учините, вјероваћу да сте покорна царска раја“.

Поп-Мирко обећа то везиру и пође са пратњом своме племену да би се договорио шта да ради. Изнад пута у брду наиђе на једног Турчина из коморе који је чупао траву да би нахранио коње. Договор се, те га убију и одсјеку му бркове и понесу везиру као знак да су извршили његов налог. Тада оду кућама, а сјутрадан поново се врате везиру. Поп-Мирко, уз поздрав, уђе везиру у чадор и према му бркове. Везир се обрати попу: „Е сад си, попе Мијушков, права царска раја“, па сједајући настави са попом пријатељски разговор. За то вријеме попови пратиоци (Контићи) чекали су пред чадором.

У међувремену пристигну други Турци у чадор, а међу њима и брат оног погинулог Турчина који викну: „То ћемо да провјеримо у ордији, па ако буде жив, биће добро, аколи не, — онда знај, попе Мијушков, шта те чека.“ Све ово причују пратиоци Контићи пред чадором и на знак поп-Мирка, они непримјетно напусте логор и брзо пођу у племе — у село Повију. Цијело село обавијесте да бјеже јер ће Турци поубијати све живо, а село попалити. Задржали су способ-

није и храбрије и спремили се за борбу како би одбранили село. Нејач, Жене, дјецу и хrome старце пошаљу у збијег који се касније прикрије у једну пећину под окомитом косом високе и камените пећине Срђевице. У непосредној близини пећине стоји извориште ријеке Перућице коју чине понорница Зета са својим сливом у Никшићком пољу).

За то вријеме борци са пушкама распореде се по камењару око јединог пута који је водио у село Повију и манастир Острог очекујући наилазак турске војске.

За ово вријеме, пошто оног Турчина нијесу нашли међу живима, Турци објесе попа-Мирка, а потом га спале. Одмах упуте велику војску ка селу Повији које до темеља попале убијајући све живо што су ухватили. Кнез Вук који се кретао са турском војском успио је да заштити остала насеља овога племена.

Борци на Повији дочекају Турке. Када им је понестало џебане, борци стану измицати високим косама Планинице. Наступајући, Турци открију збијег и побију седамдесет и двије особе којима и главе поодсијецају.

Тако је тада (1714. године) Повија истребљена. Преживјело становништво разбјежало се планинама. Два млађа Контића, Симон и Раде и два Мијушковића дошла су преко планина у Боку Которску.

Турци су ухватили у Никшићком пољу браћу Андрију и Јанка Мијушковића. Андрију су спалили у пољу на једном пласту сијена, док се Јанко приклонио Турцима и потурчио се. Доцније постао је турски старјешина. Службујући у њиховим караулама, доспио је у Босну, гдје се и оженио и имао пород. Преживјела мајка, претварајући се да је просјакиња пронађе га и прокуне га својим млијеком, захтијевајући да се врати тамо гдје га је одојила. Јанко убрзо послуша мајчин позив, врати се у Повију и поново прими православну вјеру.

Послије тога у селу Повији није било живе душе читавих четрнаест година. Кнез Вук је издијелио сеоску земљу својим присталицама, по којима се и данас зову поједине њиве (Бацка њива — по Бацковићима, Кнежев до — по кнезу Вуку који је за себе задржао велику њиву усред села итд.).

Прича се да су се Турци задржали на зимовању у селу Повији, у близини данашње сеоске цркве која стоји над једном косом. Када су појели сву сеоску стоку, коже су бацили испод оне косе да се могло сићи наниже све газећи преко бачених кожа.

Тек је руски цар интервенисао код турског да се дозволи повратак избјеглица у Повију. Прича се да су по повратку женили једног од Контића и за свадбу заклали једнога овна, чије месо нијесу могли да изједу ни за неколико дана, па се усмрдјело, толико је мало било сватова!

Временом врате се и двојица Контића из Боке Которске, а са њима и два избјегла малољетна сина попа-Мирка, Лука и Илија. Они су у међувремену изучили за попа у једном српском манастиру. Или-

ја постане своме племену парох и доцније са братом Луком, убије кнеза Вука, сматрајући га кривцем за смрт свога оца.

Под конач XVII вијека живио је у Повији племенски кнез Батрић Марков — Контић кога је за кнеза поставио владика са Цетиња. О њему народна пјесма каже:

„Књигу пише цетињски владика
па је шаље у село Повију
а на руке Контићу Батрићу”.

О њему је Његош погрешно мислио да је Батрић Никчевић.

Када је пљеваљски паша са војском стигао у Никшић и залогоровао под шаторима, позвао је кнеза села Риђани и наредио му да му доведе најљепшу ђевојку или скоро доведену невесту. Пошто је познавао Батрића и жену му Ружу, која је иначе била лијепа и тек удата (родом од Никчевића), кнез се спреми и са коњем и празним мјешинама сиђе у Повију, гдје је било доброг вина, тобоже да купи вино.

Он нађе у кући Ружу Батрићеву. Била је сама јер јој је муж Батрић отишао народним послом владици на Цетиње, а дјевер јој Раде са сином Илијом чувао стоку на планини Планиници. Ружа се превари и лијепо га прими. Кнез то искористи и уз помоћ пратиоца савлада Ружу, вежу је и натоваре на коње. Одатле је преко села Стубице по мраку доведу у турски логор и предају је турском паши.

Али чобани, који су чули Ружино запомагање док је пролазила пашњацима, јаве то дјеверима који одмах ријеше да је спасу. Они затворе још за дана стоку и са ножевима и кубурама пођу ноћу Стубичком косом подно планине Будош и држећ и се поља испод Риђала, под заштитом мрака привуку се турском логору. Крадом, неопажени од страже, упадну у пашин шатор и нађу Ружу са пашом. Дограбе пашу за гушу, запуше му уста и запрете му да жив не смије да се чује. Затим му свежу руке, изведу лагано и њега и Ружу из шатора и одведу их у своје село. У селу не хтједну убити пашу, него га осамаре магарећим самаром и онако свезаних руку, пусте да се врати у логор.

О овом догађају народни пјесник створио је пјесму, а Његош, путујући са Цетиња преко Пјешиваца и Повије према манастиру Острог наиђе на Богетиће гдје изрази жељу да му неки добар гуслар отпева уз гусле неку народну пјесму. Нађу једног од најбољих гуслара тога доба Никчевића чији је рођак као перјаник био у Његошевој пратњи. Гуслар отпјева управо пјесму о Ружи Батрићевој. Његош тада забиљежи ову пјесму, а доцније одштампа у својој збирци епских народних пјесама која носи наслов „Ош гриво туђе је мливо”.

Одлазећи за Острог Његош припита некога из своје пратње: „Који би оно?”. Пратња му одговори: Никчевић, мислећи да владика пита за гуслара. Тако Његош омашком унесе у пјесму Никчевић, умјесто Батрић-Контић. Ова Његошева грешка позната је племеницима.

„Проклетство“ манастира Острог

Према народном предању, један од Контића, по имену Симон са синовима био је велики напасник. Он је био одузео од манастира откупљену имовину. Његови рођаци су, последије тужбе управе манастира, скочили на њега и отјерали га са манастирског имања (1758. године). А прије повратка имовине манастир је бацио анатему на Симона са синовима. Да би скинули анатему, Андрија и Драго Контић морали су да поклоне манастиру на два мјеста по неколико рала земље.

Хајдук и јајош Стеван Петров

Крајем XVIII и у првој половини XIX вијека (1740 — 1852.) живио је надалеко чувени харамбаша, хајдук и јајош Стеван Петров. Живио је 113. година.

Он није хтио бјежати испред Омерпашине војне са збијегом нејачи, говорио је: „Доста сам живио и много Турака за живота убио, но напуните ми кубуру да се замијеним сада прије своје погибије!.. Напуне му кубуру. Збијег је измакао, а у селу се водила борба. Стеван, који је добро познавао село и околину, крене према врху брда Планиница и сакрије се у један шкрип да би сачекао турску војску.

Јака турска војска са Омерпашом Латасом продрије преко Планинице. За војском кретала се комора са коњима. Кад су наишли на Стеваново скровиште, старац изађе и зађе са леђа једном Турчину који је јахао на коњу. Припремљеном кубуром погоди Турчина, те он падне са коња мртав. У тај час старцу притрчи други Турчин, ухвати га за дуги перчин који је носио на глави, заврне му врат и ножем му одсијече главу. Тако је, ето, погинуо дугогодишњи четовођа Стеван Петров. О њему рећ и ћу и ову причу.

Као признати четобаша и хајдук, Стеван је пљачкао и убијао Турке. У једном таквом обрачуну Стевану изгине сва чета од тридесет другова, остао је у животу само он.

А ево како је било.

Покупи Стеван чету од тридесет одабраних другова вичних пушци, и сви из његовог братства, међу њима било је и петорица његове браће, затим даљи рођаци Мијушковић и из села Повије. Кренули су преко планине у село Бршно. За водича узму неког Мирјачића из села које је било под турском влашћу. Ноћу се пребаце преко брда у село Драговољиће с намјером да сјутрадан опљачкају катуне и стада никшићких Турака који су били на издигу по планини Гвозд и Крново. Калауз Мирјачић им саопшти да зна у селу неког Мркића који добро познаје пашњаке, те сврате код њега на савјетовање Мркић их обавијести да стада чувају старији и добро наоружани чобани. Дајућ и му притом упутство, гдје могу најбоље да се склоне и врше осматрање катуна и пашњака.

Због тога чета заноћ и у планини, прикривши се у планинским пашњацима оивиченим густом и високом буковом шумом. Посматрали су турска стада и припремали се да га у најповољнијем тренутку заплијене. У међувремену Мркић се неопажено извуче и похита у Никшић да обавијести Турке како је Стеван Контић са друговима спреман да им заплијени стоку објашњавајући до у танчине положај Стеванове дружине.

Никшићки Турци, махом све добри јунаци, међу њима чувени Хаџиомеровић и Мушовић, Љуце, добро наоружани и са најбољим коњима, — крену и рано ујутру стигну на планину. Ту прикупе наоружане чобане и опхоче хајдуке у оној вртачи. Развије се борба на пушку и нож. Борба је трајала све до мркле ноћи. У њој изгине цела Стеванова дружина. Стеван се једини спасао тако што се увукао у огромну дупљу једне натруле букве и ту сачекао да Туци послуже боја прикупе хајдучко оружје и оду својим катуницама. Онда се извуче из оне дупље и сиђе својој кући у селу Повији. Ту све исприча својим сусједима и рођацима како је било.

Јунак Радосав Радов

Међу црногорским епским пјесмама постоји и једна о Радосаву Радову.

Када је турски четобаша Ахмет Мустафић скупио у Никшићу чету и повео је у село Церово да плијене стоку, сукоби се са дружином коју је предводио Радосав. У оштрој борби Радосав разбије Турке и сам посијече четобашу Ахмета. У пјесми се каже како је була (жена) Ахметова прије поласка савјетовала:

„Ја сам була од Турака чула
У Церову и у Богетићу
да ту нема коња ни јунака
да Амету на мегдан изађе.
Но се бојим од села Повије
и у њојзи двије љуте змије,
од Контића и Мијушковића“.

Међутим, Радосав је овај свој успјех платио главом због издајства Мирка Шурбатовића, кума му из села Бршна. Наиме, када је слиједећег прољећа Радосав изашао да пооре и посије њиву у Вучки До, спази га кум који је као турски доушник обавијестио Турке, те му они припреме засједу покрај пута на мјесту Вучије ждријело и ту га убију. И данас на том мјесту постоји мермерни крајпуташ са његовим именом.

У пјесмама је такође опјеван и јунак Радоје Буров познат из борби у херцеговачком устанку. Био је мајор и командант пјешивачког батаљона. Због једне афере на црногорском двору, протерају га са двора.

Расељавање племеника Контића

У XIX вијеку наступиле су и неродне године, а са њима и разне болештине које су преносене из сусједних земаља. Учестале су међусобне пљачке и отимачине. Неслога и крвна освета су поново узеле маха. Зато је владика Петар I мирењем и клетвама покушавао да поврати слогу и јединство. У неким случајевима расељавао је велике скупине и у друге земље, у Русију и у Турску.

Тада су се и синови Бурга Мусина (унуци Рада Маркова) преселили у Боку и у Млетке. Бургов син Петар се покатоличио и населио у мјесто Трбоуње и Дрниш. У Трбоуњу и данас постоји његова стара кућа, а око ње читаво село потомака!

Од ових Контића из Дрниша потичу Контићи — Драшчићи и насељени у Истри све до Трста и у насељу код Мотовуна, затим у Рачици код Бузета. Они су названи под италијанском окупацијом „Конти ди сото“ и „Конти ди сопра“ (доњи и горњи Контићи) јер су једни били насељени под брдом, а други на брду. Сви добро познају своје поријекло из Црне Горе од породице Контића, још највише они из Дрниша.

О празницима Дана Републике 1976. године посјетио сам Контиће у Истри и у Загребу, Граццу, Дрнишу и Трбоуњу.

У Загребу живи мајор Сава и сестра му Мирна удата за Навал-архитекту и конструктора брода „Берга-Истра“ Леа Марија. Упознао сам и инжењера електротехнике Борђа Контића из Грацца.

У Пули са упознао Марија Контића-Драшчића, шефа контроле Бродоградилшта „Уљаник“ и мајку Марију, затим браћу Јегора правника и Данила, службеника. На Ријечи указао ми је гостопримство Бино Контић, виши службеник ЖТП, а у Граццу Богдан Контић, службеник ЖТП, његова мајка и брат Борђе, међу осталим Контићима које и не спомињемо.

Поменути Контићи из Грацца, од сина Бурова, а брата покатоличенов Петра, пребјегли су једним дијелом из приморја у Лику, а одатле и у друге крајеве, највише у Босну и Војводину, а многи су трбухом за крухом отишли и у Америку.

Сличан је случај и са Контићима из Дрниша, гдје посједује кућу Јосип-Јоле Контић, заступник Осигуравајућег друштва „Кроа-тиа“ и Мате, пензионер, чији син Станко (инжењер) живи у Јоханес-бургу, а други Фране, инжењер електротехнике и Јоцо запослен у Осигуравајућем заводу живе у Сплиту. Матин брат Јоцо адвокат је у Сињу, а синовац Божо, такођер инжењер електротехнике. Живи и ради у Загребу.

На каменој плочи у селу Трбоуњу постоји урезан (латиницом) натпис Петра Контића: „Дошао из Црне Горе, остадох ту, раширих своја крила“ и „Нека живи племе Контић“. На истој плочи у продужетку додато је „Проклет био тко рад вјере мрзи свог рођеног брата“ и „Брат је мио које вјере био“.

Спречавање крвне освете

Искореењивање крвне освете као највеће опасности по народ Црне Горе, послјије Владике Петра I, наставио је владика Петар II-Раде.

Храбри Голуб Јовичин-Мијушковић из села Повије убије Мирка Токова-Лакића, трговца стоком и великог пријатеља владике Рада Његоша из племена Бјелопавлића, покрај Даниловграда. Послије Тога, пошто опљачка Мирка, Голуб пребјегне Турцима у Никшић и насели се у селу Прагу под планином Војник. Његови потомци и данас овдје живе.

Разлог за убиство Голуб је нашао у томе што је Мирко прекршио уговорено примирје са Турцима, које је Голуб, као Представник села Повије и племена Пјешивци био углавио са никшићким Турцима.

Глас о Мирковој погибији доспије и до владике Рада - Његоша, те он пошаље Данила са перјаницима да изврше уобичајено измирење, по принципу „главу за главу” и тако, путем власти освети погинулог. Дођу перјаници у манастир Острог и позову сељаке села Повије, Мијушковића и Контића како би извршили измирење. Али нико се не одазове позиву, о чему перјаник извијести књаза. Ни на поновни позив Повијани се не одазову.

По одласку перјаника сељаци стану разговарати о могућим посљедицама, на Боко Стеванов-Контић, као првак села, са једним рођаком убице Голуба Мијушковића, одлуче да оду књазу да виде шта хоће. Кад су стигли књазу Данилу, он их стане грдити називајући и их непослушницима, пљачкашима, лупежима и убицама. На то се њих двојица стану дрско бранити, одбацујући погрде и говорећи да они нису криви за убиство које је Голуб починио. Данило тада нареди перјаницима да их свежу, што ови и учине, а нешто касније их и стријељају. Затим Данило и перјаници побјегну низ Вражегрмце и стигну на преночиште у Орју Луку.

Чим су Повијани чули пушчане пуцње, потрче у манастир и тамо нађу мртве своје рођаке. Од тога времена братство Контића било је у затегнутим односима са црногорским двором Петровића.

Средином XIX вијека долази до честих хајдучких препада и с турске и с црногорске стране. 1852. и 1862. године дошло је до рата са Омерпашом Латасом. Послије смрти владике Рада и књаза Данила појављује се у Црној Гори куга и друге заразне болести.

По доласку књаза Николе на пријесто, наступају нешто боља времена. Смањују се појаве крвне освете. Црној Гори пружио је помоћ Русија.

Послије херцеговачког устанка долази до ратова са Туцима (1876 — 1878. године) у којима су Црногорци извојевали побједе. У то вријеме биткама на Фундини, Царевом Лазу, Грахову и Вучјем Долу, ослобођена су брдска племена са градовима Никшићем, Кола-

шином, Андријевицом и Шавником, а ослобођени су и Подгорица, Бар и Улцињ.

Послије ових ратова долази дуже раздобље мирног и бољег живота црногорског народа. У вријеме владавине књаз-Николе заслужним ратницима давана су политичка старешинства над племенима и нахијама. Да би се побољшали односи двора и братства Контића, књаз-Никола додијелио је барјактарство Боковом сину Нику, које је наслиједио син му Буро. Пуних 35 година Нико је био и главни кмет као изабраник народа. У исто вријеме он је умјесто погинулог официра Милутина Пекова-Мијушковића, вршио дужност командира своје повијске чете. У рату са Омерпашом био је тешко рањен од турске пушке „синџирлије“. Умро је 1916. године доживјевши окупацију у првом свјетском рату.

Нику је било 25 година кад му је погинуо ђед Стеван Петров (1852. године). Зато је Нико пренио својим потомцима све што је чуо од свога ђеда. Тако је управо и сачувано много од овога што смо испричали о поријеклу племена Пјешивци са родословом братства Контића. Нико се помиње као барјактар и учесник у херцеговачком устанку у дјелу „Херцеговина и Црна Гора 1875 — 1878. године“ које је написао Мирко Радојичић, а објављено је у Требињу 1966. године.

Многе приче из ближе и даље прошлости чуо сам од ђеда Ника и Николе Пекова-Мијушковића који је био капетан племена Пјешивци и племена Вражегрмци. Рођаци и вршњаци Никола и Нико (Никола је био ожењен Граном, рођаком Никовом, а Нико је крстио Николину унучад) били су нераздвојни. Од њих само чуо истину о тамновању војводе Мирка Петровића у манастиру Острогу, гдје је био заточен и капетан Никола са три брата. (Нико је био као рањеник спасен од снахе, жене брата му Симеуна).

Краљ Никола узео је за своје перјанике и чувене јунаке Мусу Митрова и Нешка Спасојева. Нешко је био непосредан извршилац краљевих налога када је требало убити Турчина, а некад и Србина. За њега народни пјесник каже:

„Колико је у мјесецу дана,
Толико си посјекао глава.“

Легендарни Радоје Буров постао је командант Пјешивачког батаљона, Илија Ников - официр, а Андрија Илин - капетан обласног суда. Радован Јакшин дошао је за капетана телеграфа, а Радован Машичин постао је водник. За њега се зна да је у 17. години, када су Турци 1876. године одступили од Никшића, посјекао прву Турску главу код утврђења Чађелица. Том приликом, у складу са народним вјеровањем, он је олизао крвави нож „да му се боље“ „оће у томе“.

Радован Јакшић, као први телеграфиста, школовао је својих шест синова: Петра у Француској и Швајцарској за лекара, Димитрија у Русији за официра (постао је пуковник и командант 45. пешадијског пука прије овог рата), Милана који је постао секретар

краља Николе за молбе и жалбе, а доцније предсједник Обласног суда у Пљевљима и председник града Никшића, Бока, Мијата и Влада. Поменути Боко био је револуционар и као припадник организације Клубаша прогоњен и затваран у тамници Јусовача у Подгорици. Нико Боков био је барјактар а наслиједио га је син Буро, који је био у клубашкој афери кандидат за народног посланика помена испред клубаша.

Сукоби између „праваша“ и „клубаша“

Радоје Буров имао је само пет кћери. Свака је била удата за виђене људе: Марта за др Милована Марушића, која је била, као и њен отац, противник краља Николе, била је удата за вођу противника двора, званих „клубаша“. Њеног мужа су покушали да убију „праваша“ у клубашкој афери 1905. године. Спасла га је Марта која је са прозора пуцала на нападаче. О њој народни пјесник пјева:

„Боља бјеше Марушића Мара
од Јагоша брдскога сердара“.

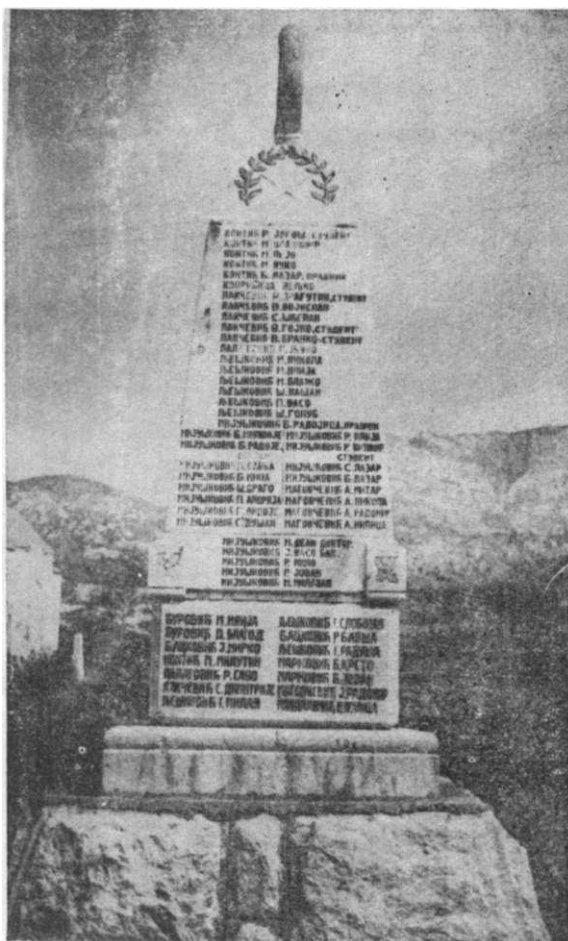
Саво Драгов-Контић био је командир инжењерије у борби 1912. године на утврђењу Тарабош код Скадра, а пред други свјетски рат командант четрдесет осмог пука. Његов рођак Јован Марков, педагог, био је бански школски надзорник. Већина потомака из ове породице били су напредни интелектуалци и противници краљевог двора. Многи од њих су у НОБ-у изгинули као партизански борци. Лазар Буров погинуо је као политички комесар Мачванског партизанског одреда 1942. године. Био је правник. (Његово име, као и име Контић Милутина и Контић Јагоша и других уклесано је у величанствени споменик палим борцима 1941—1945. године у Пјешивачком селу Богетићу). Спомињем Радоја Контића, погинуо у НОБ-у, међу првима после рата проглашен народним херојем. На споменику палим борцима у Цриквеници уклесано је и име погинулог борца Мате Контића из Дрниша, од племена Контића (у XIV вијеку) који су, дошавши у нову домовину, прешли у католике.

У ратовима од 1912—1918. године била су у комитима четири Контића на челу са војводом Нишом Контићем, капетаном. Многи Контићи изгинули су као таоци, од којих помињем Кићуна Контића. На Тарабошу код Скадра погинуо је барјактар Крсто, а Илија Ников погинуо је на Гласинцу у Босни 1914. године као официр. И још многи други.

Потомци братства Контића у посљератном раздобљу

И поред великог страдања током НОБ, потомство Контића се знатно намножило и успјешно укључило у посљератни друштвени и политички живот и социјалистичку изградњу земље.

Међу преживјелим учесницима НОР спомињем: Видоја Котића, пуковника, сада пензионер у Сплиту, Радосава Б. Кантића, команданта Горњоцјешивачког одреда, данас ратни војни инвалид, затим Влада Кантића, капетана, данас пензионера, и друге.

Са поносом истичем у данашњој генерацији оне Кантиће које је изградила и подигла наша социјалистичка заједница. То су: Радое М. Кантић, директор Жељезаре „Борис Кидрич“ у Никшићу и члан ЦК СКЈ, др инж. Слободан Миладинов, професор Грађевинског факултета у Београду. Овој генерацији припадају и: Марко, Борђије и Љубо Мусини, специјалисти за хирургију, са супругама професорима у Панчеву. Даље набрајам: инж. Михаило Миладинов, технички директор „Партизанског пута“ са супругом инж. Ружицом, инж. Борђије Миладинов са супругом арх. Драгицом, инж. Вељко Живков, директор, Митар Живков, педагог, Миливоје Живков, затим Милош Јованов, сликар у музеју у Њујорку, Оливера Јованова, професор

Универзитета у Чикагу, Драгутин Мијатов, први савјетник Амбасаде СФРЈ у Перуу, Брана Рашов, инжењер у „Енергопројекту“, ваздухопловни генерал Мит (Митар) Контић са службом у америчкој војсци у Калифорнији и брат му Пит (Петар), командант ваздухопловне ескадре, који је међу првима учествовао у бомбардовању јапанских

бродова на Пацифику. Правник је у Окружном јавном тужилаштву Београда Рајко Спасојев, а Бранка Јокова је лекар у Шапцу, затим Драго Илијин је Јавни правобранилац у Титограду и Милева Радванова, професор у Београду; Милева Контић, лекар у Очној клиници у Београду и Миле ветеринар из Сријема. Од насељених Контића сШжињем Неђељка Мињина професора у Требињу, Живка Миланова, професора у Приједору, Небојша Богданов, правник у Београду, родом из Грачца (Лика), инж. Борђије у Загребу, из Грачца.

Из братства Контића, насељених у Истри, наводим имена данашњих потомака: Савино (Сава), Марио, Данило и Игор (Мајка им

Италијанка им је пренијела сазнање о своме поријеклу, пошто им је отац Иван умро, као припадник католичке вјере још 1934. године).

Потичу из Дрниша: Божо Контић, инжењер електротехнике у Загребу, Станко Матин, техничар у Јоханесбургу, Фране Матин, инжењер електронике у Сплиту, Јоцо, брат Матов, адвокат у Сињу.

У селу Врака код Скадра (НР Албанија) и данас живи неколико породица Контића чије су претке као дјецу Турци одвели у ропство.

У Сријему, на излазу из Инђије према Новом Саду, постоји мјесто Контића Салаш. Преци ових Контића имали су велетрговину у Винковцима. У породици нијесу имали мушке дјеце. Један Контић у Сријему додао је своме презимену друго презиме: Савић, по жени која није имала браће, а остала је послје удаје да живи у очевој кући. У Доњем Петровцу (Сријем) живе Контићи и Аврамовићи који се својатају са сусједним Контићима, као да и они потичу од Контића. У Инђији и Путинцима живе досељеници из Равног Поља (Босна). Њихов предак Иван са сином Адријом досељен је у Босну нешто прије 1850. године из Црне Горе, што је и њима познато.

Нетрпељивост међу братством Контић и Мијушковић

Прича се да је некада код Контића био неки поп који је оболио од губе и умро. Од тада Контићи нису имали попа јер нико, и кад заврши школу, није хтио да се запопи бојећи се да ће се „разгубати“. У родослову помиње се само поп Боко, али ми није познато да ли се ово односи на њега.

Због отимања манастирске земље, на Контића је било бачено два пута проклетство, и то на Симона и сина му Савића. Доцније је ово проклетство враћено на старог четобашу Стевана због убиства једног из братства Милатовића. Међутим, узрочник овом убиству био је један Мијушковић који је старог Стевана Контића наговорио. Наиме, у селу је одјекнуо пуцањ пушке. Старом Стевану Мијушковићу је објаснио да су то Милатовићи убили њему једног синовца. Не размишљајући, старац зграби пушку и убије првог Милатовића кога сретне. Случај је хтио да то буде виђени човјек. Кад старац сазна да га је Мијушковић преварио, крене са породицом да бјежи према Никшићу. Пресретне га кум, сердар Мркоје Мијушковић и властитим напорима, преко владике св. Петра, изглади односе између Контића и Милатовића.

А сердар Мркоје био је старјешина племена Пјешиваца и од владике био одређен да учествује на засједању у цетињском сенату. Био је и побратим владици св. Петру. Иако су живјели заједно у селу Повија и били родбински везани, често је долазило до међусобног гложења између припадника ова два братства. Дешавало се да су Мијушковићи подваљивали Контићима. То је био и узрок дворској афери у којој је главни актер био легендарни Радоје Контић.

Афера на краљевом двору

Радоје Буров потиче из добре породице, Мајка је била сестра војводе Павловића, а тетак му је био сердар Јоле Пилетић. Бед његов, Драго Андрин тамновао је у затвору острошког манастира, са војводом Мирком Петровићем-Његош, оцем краља Николе.

Сматран је најљепшим Црногорцем, а доцније се развио у правог јунака. Због тога је уживао привилегије на црногорском двору.

Пут од родног села Повије водио га је за Цетиње кроз племе Пјешевце, преко Чева. Путовало се цио дан већином пјешке. Радоју је била ујчевина на Чеву у коме је становао и војвода Петар Е-укотић, будући таст краља Николе. Војвода Петар препознао је Радоја јер му се увијек раније уљудно јављао кад га је сретао, било при поласку код ујака војводе Пека или на путу за Цетиње. Војвода је имао лијепу кћер коју је Радоје преко оца упознао. Звала се Милена. Она запне за око младом књазу Николи, те је он малољетну запроси и убрзо је преведе на двор, јако јој је било тек четрнаест година.

Пошто је Радоје завршио официрску школу на Цетињу, постављен је за заменика команданта Пјешивачког батаљона. Командант је био поп Бока Мијушковић, чијом се сестром у међувремену Радоје оженио.

Радоје се истицао јунаштвом у спорадичним борбама које су се у пограничним селима водиле против Турака. По јунаштву у биткама на Вучјем Долу и у Дугу (1875—1876.), Радоје је опјеван у на-

родној пјесми. У бици у Дугу Радоје је предводио Пјешивачки батаљон. Турци су били до ногу потучени. Народна пјесма каже:

„Баталеон Мијушковић Бока,
а пред њиме Контић у Радоје ...”

Послије ове битке краљ је смијенио Мијушковића, а за команданта поставио Радоја. Зато Мијушковићи кују план против свог зета Радоја јер им је преузео првенство у племену. Настао је и раздор између краља Николе са једне стране, и војводе Пека и сердара Јола које је као блиске рођаке Радоје потајно помагао, мада то није никад тачно утврђено.

Мијушковићи се договоре и тајно јаве краљу како се Радоје хвали да су му врата у двор отворена „и у подне и у поноћ”. Краљу је било тешко да у све повјерује, а Радојев приступ у двор стварно је био слободан.

Једног дана када је у Цетињу, у знак велике свечаности, била организована војничка парада, окупили су се сви прваци црногорских племена и маса народа. У паради је учествовао и Радоје са исуканом сабљом, обучен у богату црногорску народну ношњу. Јахао је на свом вранцу као командант своје јединице. Увече је била богата гозба на двору за многобројне госте и званице, међу којима су били амбасадори многих држава, а и неки страни владари. За трпезом до краља је сједела краљица Милена коју краљ, у једном тренутку, међу свима присутнима, упита шта је најљепше видјела данас на паради — шта јој се допало. Краљица је одговорила: „Најљепше што сам видјела био је Радоје Контић на вранцу”. Настао је тајац међу присутнима. А краљ је показао знаке љутине и забринутости. Присјетио се онога што су му раније причали о Радоју. Увијек кад се наљутио искочила би му жила на челу. То му се десило и овога пута. Заћутао је помишљајући и да су раније гласине биле тачне.

Провјеравао је код својих дошапача, а они су му под заклетвом потврђивали раније приче. Зато краљ нареди да Радоја затворе и изведу пред суд. На суђењу свједоци Марко Мијушковић и Блажо Премовић посвједоче под заклетвом против Радоја. При томе спомену и наводно Радојево писмо упућено сердару Јолу. Радоја осуде на смрт.

Претходног дана пред стријељање Радојево, жена Јела донијела му је најљепше одијело, како би га у њему сахранили, одсједājuћи те ноћи на квартир где је Радоје дотле у слободи пребивао. Претходне вечери у двор је дошао отац краљице, Петар Вукотић, пошто је био обавијештен о насталој ситуацији и о раздору између краља и краљице.

Разговор се водио у дворској оцаклији. Војвода Петар критиковао је поступке краља. Расправа је трајала до послје поноћи. На крају војвода је, пријетећи, рекао краљу: „Ако стријељаш Радоја Контића, више не можеш бити краљ, нити моја кћер краљица. Учинићеш да народ схвати да је истина све о чему се прича. Цијело

племе Пјешиваца имаћеш противу себе, а и многе Радојеве пријатеље. Да би разувјерио народ у приче које круже, пушти Радоја да иде кући.

Немајући куд, крал. одмах нареди перјанику те доведу Радоја из затвора пред краља и пред војводу Петра. Краљ стане грдити и пријетити Радоју. Напоследку му каже: „Захвали се овом старцу, а јутрос би ти панула глава на Обилића пољани. Но пуштам те да идеш кући и никад више да се моје и твоје очи не виде.“

Радоје правдање пред краљем да је све измишљена лаж, ништа није помогло. Пошто је изрекао захвалност краљу, а још више војводи Петру, удаљио се са двора.

Код куће га је сачекала жена Јела. У први мах помислила је да је побјегао. Још за ноћи напустили су Цетиње и дошли кући у Повију.

Кад је прошло три године, краљ је преко перјаника позвао Радоја у манастир Острог у вријеме кад се одржавао петровдански сабор. Али је Радоје одбио поручујући перјаницима да пренесу господару како се он, Радоје, придржава ријечи које је краљ изговорио приликом посљедњег њиховог разговора.

Тек послје првог светског рата Радоје је рехабилитован, враћен му је мајорски чин уз доживотну пензију. Умро је 1923. године у Приштини гдје му је живјела најмлађа кћер Марта са дјецом. Сахрањен је у ЈЛриштини уз почаст, а убрзо му је подигнут и лијеп мермерни споменик. Посмртне остатке и споменик пренио му је унук од кћери Марте, пуковник Милутин Марушић у родно мјесто Повије 1971. године. Смјештен је пред црквом св. Јована.

Судбина заточеника Омерпаше Латаса

Војвода Мирко Петровић пошао је кроз Херцеговину у јајоше (хајдуке) са 24 друга. Није знао да се од Босне кроз Херцеговину креће силна Турска војска под командом Омерпаше Латаса, потурченог Србина из Лике, Михаила Латаса, иначе аустријског официра и крвника српског народа. Пошао је да уништава и пљачка Црну Гору. Прије тога Омерпаша Латас је са циганима чергарима, као ухода, прокрстарио Црном Гором са намером да на основу личног увида изврши припреме за напад.

Јајоши Мирка Петровића сусретну се са овом Турском војском. Дошло је до борбе пушкама. Пред јаком силом непријатеља, јајоши су се уз борбу повлачили све до Никшичког поља. Ту су, повременим припуцавањем, везивали турску силу за себе штитећи тако границу према Црној Гори и село Повију. Један одред турске војске гонио их је и даље све до манастира у Жупи никшичкој. Јајоши се затворе у манастир који Турци опседну и стану их позивати на предају. Пошто су јајоши то одбили, Турци запрете да ће запа-

племе Пјешиваца имаћеш противу себе, а и многе Радојеве пријатеље. Да би разумјерио народ у приче које круже, пушти Радоја да иде кући.

Немајућ и куд, краљ одмах нареди перјанику те доведу Радоја из затвора пред краља и пред војводу Петра. Краљ стане грдити и пријетити Радоју. Напоследку му каже: „Захвали се овом старцу, а јутрос би ти панула глава на Обилића пољани. Но пуштам те да идеш кући и никад више да се моје и твоје очи не виде.”

Радоје правдање пред краљем да је све измишљена лаж, ништа није помогло. Пошто је изрекао захвалност краљу, а још више војводи Петру, удаљио се са двора.

Код куће га је сачекала жена Јела. У први мах помислила је да је побјегао. Још за ноћи напустили су Цетиње и дошли кући у Повију.

Кад је прошло три године, краљ је преко перјаника позвао Радоја у манастир Острог у вријеме кад се одржавао петровдански сабор. Али је Радоје одбио поручујући перјаницима да пренесу господару како се он, Радоје, придржава ријечи које је краљ изговорио приликом последњег њиховог разговора.

Тек послје првог светског рата Радоје је рехабилитован, враћен му је мајорски чин уз доживотну пензију. Умро је 1923. године у Приштини гдје му је живјела најмлађа кћер Марта са дјецом. Сахрањен је у Приштини уз почаст, а убрзо му је подигнут и лијеп мермерни споменик. Посмртне остатке и споменик пренио му је унук од кћери Марте, пуковник Милутин Марушић у родно мјесто Повије 1971. године. Смјештен је пред црквом св. Јована.

Судбина заточеника Омерпаше Латаса

Војвода Мирко Петровић пошао је кроз Херцеговину у јајоше (хајдуке) са 24 друга. Није знао да се од Босне кроз Херцеговину креће силна Турска војска под командом Омерпаше Латаса, потурченог Србина из Лике, Михаила Латаса, иначе аустријског официра и крвника српског народа. Пошао је да уништава и пљачка Црну Гору. Прије тога Омерпаша Латас је са циганима чергарима, као ухода, прокрстарио Црном Гором са намером да на основу личног увида изврши припреме за напад.

Јајоши Мирка Петровића сусретну се са овом Турском војском. Дошло је до борбе пушкама. Пред јаком силом непријатеља, јајоши су се уз борбу повлачили све до Никшичког поља. Ту су, повременим припуцавањем, везивали турску силу за себе штитећи тако границу према Црној Гори и село Повију. Један одред турске војске гонио их је и даље све до манастира у Жупи никшичкој. Јајоши се затворе у манастир који Турци опседну и стану их позивати на предају. Пошто су јајоши то одбили, Турци запрете да ће запа-

лити манастир. Почну доносити сламу и сијено, али јајоши, пуцајући из манастира, не даду им прићи. Ноћу се обје војске примире. Уморна Турска војска наложи огањ око манастирског зида и улогори се у прохладној јесењој ноћи. Међу Турцима било је башибозлука и крајње неопрезности. Јајоши помисле да је то прилика за спас. Али кад виде принијету сламу и сијено, договоре се да прије зоре отворе манастирска врата и јуришом да се спасу из опсаде. Тако и учине. Држећи се шумске косине изнад манастира, брзо су нестали. Настане узбуна међу Турцима. Јајоши су се већ нашли на планини Жупске Баувице а одатле у зору стигли у Бршанске Баувице.

За све ово вријеме Омерпаша са главнином своје војске логоровао је у Никшичком пољу под селом Озринићи, недалеко од Црногорске границе и Повија. Један одред њихов, који се још претходне вечери упутио према Бршњу и Буавицама са намером да опколи село Повију и њене борце, освануо је у планини Буавици. На овај одред наишли су, бјежећи из манастира, јајоши Мирка војводе и ту је дошло до краће борбе. Потом су јајоши, скрећући улијево, наставили бјекство преко повијских шума званих Дrame у правцу остршког манастира. Прије него што су ујутру стигли до манастира Острог, јајошима се придружила мања група Повијана која је прије тога већ имала борбу са овим одредом Турака. Овој групи Повијана припадао је и капетан Никола Пеков Мијушковић са браћом. У поменутом сукобу са Турским одредом Нико Б. Контић био је тешко рањен турском пушком - синцирлијом. Спасила га је снаха, жена његовог брата Симеуна, која се налазила са стоком у бјекству пред Турцима. Тешко рањеног пренијела га је на леђима у планину Смрековац гдје су му ране видане.

Још за време логоровања турског одреда, Омерпаша Латас посјетио је у селу Озринићи код Низамске Волтице сеоског кнеза Васка Николића, код кога је био на коначишту још када је као ухода, прерушен у циганина-чергара, походио ове крајеве. Кнез се уплашио, јер га није препознао. Касније Омерпаша му је испричао да је био као ухода кнежев гост и подсјетио га на разговор који су водили прије неколико мјесеци. При расстанку наградио га је са неколико златника.

Сјутрадан главнина турске војске пробила је границу и преко села Кунак, Планиница и Повија, палећи све на што је успут наилазила, дошла до манастира Острог у коме су били затворени јајоши, и опколила га. Прије опкољавања, јајошима се придружило и неколико бораца Милатовића и других из села Дабојевића и Вражегрмаца, тако да их је затворено у манастиру било укупно тридесетшест бораца. (Овај податак је најсигурнији јер сам га сазнао од свога ђеда Ника и капетана Николе Р. Мијушковића који је и сам био затворен у Острогу. То потврђује и Николих унук, 88-годишњи Милан, бивши санитарски наредник црногорске војске и борац у ратовима од 1912.—1920. године. Према томе, нису тачни подаци које су изнијели Лука М. Поповић, Радован В. Мијушковић које податке је пренио Марко

Вујачић у књизи „Знаменити црногорски и херцеговачки јунаци“ објављене 1952. године, мада Вујачић каже да су ови подаци које је навео Архимандрит Дучић 1892. године и историчар Јагош Јовановић тачни, а да су остали „произвољни и хетерогени“).

Вијест о опсади муњевито се пронијела Црном Гором. Сва племена су похитала да се супроставе турској сили и да пруже помоћ опкољеним борцима у манастиру. Црногорску војску у овој бици предводио је сам књаз Данило. Борба се водила на живот и смрт, не само пушкама него и камењем које су претходно јајоши пренијели у манастир. Муниција се морала штеђети. На Турке су, сем камења, бацили и шездесет комада манастирских кошница са пчелама. Кошнице су при паду прскале при чему су ројеви пчела излазили уједатјућ и нападаче. То је уносило метеж, па су Турци у паници одступали. Тако је великом храброшћу заточених бораца, с једне стране, и нападом који су предузели остали црногорски борци споља, са друге стране, турска опсада разбијена, а заточени борци су успјели да се извуку. Они су се придружили даљој борби црногорске војске. Војска Омерпаше Латаса протерана је од црногорских племена низ Бјелопавличку долину. Зато је Омерпаша поново војевао 1862. године. У описаној бици погинуло је преко три хиљаде Црногораца, али зато је уништено пет пута више Турака.

Добровољна погибија јајоша

У току борбе са Омерпашином војском, и напада од Никшићког поља и Озринића, борци села Повије спремно су очекивали непријатеља, заједно са осталим племеницима Пјешиваца. Приликом отпремања нејачи у збијег, било је предвиђено да и стари харамбаша јајоша Стеван П, Контић пође јер, због дубоке старости, није био способан за борбу. Али он то одлучно одбије, него затражи да му напуне пушку-кремењачу и да га оставе да сачека Турке.

Пошто га нијесу могли нагнати у збијег, оставе га. Он са напуњеном пушком пође врхом каменитог брда Планинице и сакрије се у један шкрип поред пута којим су Турци морали проћи. Пустио је претходницу турске војске да прође. Када је наишла комора са коњима, старац изађе из скровишта, опали из пушке те убије једног турског коњаника. У том часу прискоче наоружане коморције, ухвати га за перчин, заврну му врат и одсијеку главу ножем. Тако је стари четобаша дао живот у замену за турску главу.

Причање турског војника о одбрани Црногораца

Писац ових редова, још за свога дјетињства, слушао је од свога ђеда Ника барјактара и од његових вршњака, капетана Николе, о опсади манастира Острога. (Никола је био капетан Пјешиваца и Вражегрмаца. Био је са јајошима Мирка војводе у опсади. Бед Нико био је барјактар тридесет пет година и главни кмет Повијана, и привремено командир чете Повијана). Присуствовао сам разговорима

ове двојице стараца, додавао им ватру да запале дуван који су пушили на дугачким камишима, доносио им воду кад ожедне. Обично су сеђели у кућ и капетана Николе или пред кућом, према сунцу. Никола је причао како је са Михајлом Бацковићем и Савом Петровићем искочио ноћу из затвореног манастира и кроз турске засједе доспјели у Пјешивце на Церово и пренијели глас књазу Данилу да су сви живи (дотле су књаз и остали мислили да су сви затворени нашли смрт у запаљеном манастиру).

Један турски војник је касније причао како су се јајоше бранили од Турака. Колико сам запамтио од ђеда, он је то овако испричао.

Тешко се било борити са Црногорцима кад не знаш откле ће испанут Црногорац! А око манастира, неке што нас бију из пушака, но из онијех стијена и из манастира одроњава се и пада на нас камење и поломи нас грђе него пушке. А и то би некако, али кад почеше да падају кошнице, из којих се распршише на нас ројеви пчела... Морали смо затворених очију низа страну бјежати и ваљати се низ оно вражије грмље. Једва смо се откучили из драче која је имала трње као змијски зуби. Па таман се откучиш из једне драче, а ухватиш се у другу, још грђу. Из шуме све нешто виче: „Држ, држ. држ...” (у ствари су то били скакавци, ћирикавци, кресови којих има само у овим топлим предјелима).

Пјешивци и остала сусједна племена

Племе Пјешивци било је прво на удару Турцима из Босне и Херцеговине, а сматрало се пограничним племеном и према никшићким Турцима. Зато им је у пјесми, која се пјева у колу одато признање:

„Од Будоша до Острога
дани су ви освитали”.

Неслога међу племенима испољава се и на тај начин што су припадници једног, чинили неправде припадницима другог племена. Споменимо овдје да су, иако јунаци, књаз Данило и његов војвода Мирко нанијели велика зла Бјелопавлићима и Кучима. Није онда чудо што је књаз Данило убијен и што је династија Петровића 1918. год. збачена са пријестола.

Пјешивцима се иронично пребацује што су се држали Млечана, нису признавали ни Црну Гору, ни Турке, ни Брда:

„Синан паша паде на Туњево,
А Пјешивци на Добрић на воду,
па се сила према сили креће”.

У пјесми, у којој се говори о преговорима Пјешиваца и Бјелопавлића с Турцима, Бјелопавлић говори:

„Браћо Турци, господо Пјешивци,
а обоје у кам ударило!”.

Сесједна племена држала су Пјешивце као сиромашне али бистре људе, сналажљиве и досјетљиве. У шaljивом надметању и ругању називали су их „смокварима”. Једна ругалица у стиховима гласи:

„Лако ти је познати Пјешивца,
лулу пали и тјера магарца”.

Пјешивци узвраћају, па на стих „Лако ти је познати Пјешивца” одговарају духовито: „Лулу пали и гледа магарца ...”.

Пјешивци су некада гајили дуван. На честим скуповима са племеницима Чевљанима, Пјешивци су доносили пуне „ћесе” дуванл и њиме обилато чашћавали Чевљане, тако што је „ћеса” ишла од једног другог и празна се враћала власнику. Један Пјешивац се тако досјети па почне чешати задњицу. Чевљани помисле да он вади ћесу с дуваном и поћну припремати луле како би их напунили дуваном. Но, чим примјете да се Пјешивац чеше по задњици, они се застиђеше и тако остану без дувана.

Пјешивци су, не само зло за добро узимали, него су „ћослимили” међусобно, а почесто, на изазов других племена, свакоме понешто пришили, не желећ и да остану „дужни”.

Пјешивци о Бјелопавлићима

Дошла Бјелопавлићима крсна слава — св. Петка. Један од њих, пошто је ујутру припремио све што треба за госте, потјерао говеда на пашу. Понесе и косијер како би њиме накресао трња и заградио пашњак — • да се не би стока за њим вратила кућ и. Пошто је завршио посао, стави косијер за појас себи, али позади, и поће кућ и. Успут сврати у цркву да се помоли на дан своје крсне славе. На улазу у цркву, закачи му се онај косијер за врата и не могне ући. Он се мало врати идућ и натрашке, па покуша поново да уђе. Опет му алатка запне. И у трећем покушају — опет исто. Помисли да је гријешан. Кад стигне кућ и, стане се молити св. Петки да му опрости гријехове. Кад у углу собе спази једну корњачу како се скрива у лабудини од кукуруза. Помисли да је то у виду корњаче дошла св. Петка. Узме запаљену свијећу и стане тражити корњачу у оној комишини како би је још једном замолио за опроштај. Тако упали комишину, а са њом и кућу. Скупе се многи сусједи да помогну у гашењу, али кућа изгори. Тако цијелом селу пресједне крсна света Петка.

Зађевица Пјешиваца о Дробњацима

Међу Пјешивцима се прича како је неки пастир из Дробњака сједио на каквој клади док су му овце пасле на планинском пропланку. Дремајућ и, почне да клима главом горе-доље. Примјети то ован

из стада којег је власник на сличан начин подучавао да се туче, док је ован још био јање, па помисли да га пастир позива на тучу. Ован се добро залети и челом у чело чобанина! Од снажног судара ован падне мртав, а чобанин се пробуди, погледа око себе и спази мрвог овна. Затим окупи стадо, вргне овна на леђа и потјера овце кући. Успут је, кад би некога сусрео, причао како му је неко убио овна.

Спрдња Пјешивца на рачун Пивљанина

О Пивљанима Пјешивци смишљају разне згоде. Када је неки Пивљанин с'јесени дотјерао своје ортаку — Пјешивцу овце и мрс, овај га лијепо угости. Најзад га позове на смокве. Попну се на смоквова стабла, један на једно, други на друго.

На стабло на које се попео Пивљанин, била се успузала велика врежа тикве и на њој повећа тиква. Док је Пјешивац бирао добро дозреле плодове смокве и у сласт их јео, дотле Пивљанин убере ону тикву и стане да је гризе. У неко доба упита Пјешивац: „Можеш ли наћи неку зрелу смокву?“. На то ће ортак Пивљанин: „Нашао сам, али је велика и ништа јој не могу“. Види Пјешивац да је он упријечио ону тикву, једва успијевајући да једе, па га подучи да бере праве смокве.

Прионула му ћускија

Плеће Васојевић спада у ред најхрабријих у Црној Гори. Али пјешивачке шаљивџије нијесу ни њих оставили на миру.

Неки Васојевић био је у гостима код пријатеља. При доласку дигне му једну гвоздену ћускију. То примјети домаћин и изађе за њим. Када је Васојевић био већ поодмакао, домаћин повиче за њим: „Хеј пријатељу, ти ми однесе ћускију!“. На то ће Васојевић: „Гле, прионула ми за skut кабанице“, па власнику остави ћускију која му је дотле вирила испод кабанице.

Горњоморачани и ратлук

Измислили Пјешивци шалу како је неки Горњоморачанин сисао у Никшић на пазар, па спазио како неки једу ратлук. Убе и он у дућан и, пошто је видио бријаћ и сапун, затражи га од трговца и купи. Чим је изашао из дућана, стане јести онај сапун. Од сапуна се стане стварати грдна пјена. Кад то примјети, сам себи рече: „Вала, пјенио ти, не пјенио — јешћемо се јер сам те платио!“.

Пјешивци се смију и себи

Пошто сам овдје испричао само неколике шале Пјешиваца упућене сусједним племенима, и то само оне које до сада нијесу заби-

љежене, да споменем још да Пјешивци за Никшићане-варошане кажу да су ламари (лимари), за Ријечане — укљеваши (према врсти рибе), за Зећане да су — бацаљи и скобаљи зетски. Цуцима се ругају — да су непунулетни све док не наврше четрдесет и двије године, Црничанима да су „цријева на угљевљу" (пошто су брзи и плахи) и бјеже од куће чим им жена роди кћер. (Ово посљедње није реткост ни данас и то не само у овом, већ и у другим племенима).

Но, Пјешивци имају и своје шерете, досјетљивце и знају се шалити и задјевати.

Коруна Мијушковић држала је хан крај пута, у Стубици у коме су се у доколици сакупљали Пјешевци. Једне неђеље на заказани скуп закаснио је Шуто Роганов, познати пјешевачки комедијаш. Зато се остали Пјешевци договоре да му, кад стигне, не одговарају ништа, него науче Коруну како би га ријечима некако обрукала, да не би и убудуће каснио.

Тако и буде. Кад је Шуто назвао: „Помага бог!" — нико му ништа не одговори, до Коруна: „Добра ти срећа, куме".

* „Од када смо то ми кумови, Коруна? — изненади се Шуто. На то ће Коруна: „Ти си зар заборавио ..., па од онда када си ми шишао п...." Шуто се брзо снађе: „Да, сјетих се, кад оно немађах шта даривати „кумчету", него, чим сам га ошишао, ставих му свој ..". Сви су се смијали, а нешто доцније један међу њима стане причати како су чобани нашли у пећини испод Будоша тијело златног човјека. Шуто се присјети да му се поново спрема нека подвала, па ће рећи: „Е да ми је бар к.... тог златног човјека да подмирим поп-Боку", (Попу је Шуто дуговао позамашну своту новаца). Од тада Шуто није смио изаћи на очи поп-Боки, познатом пјешивачком зеленашу.

Зеленаш поп-Бока Мијушковић

Давао је новац под интерес, а имао је своје амбаре са житом и кукурузом које је давао „на вађевину" (позајми килограм да му се врати два). Некада је, у гладним годинама, било у црногорским крајевима тешко набавити хране, па је сиротиња почетком прољећа била приморана да се храни коровским биљкама.

Овај богати поп имао је своје магацине и магационера у Богетићу.

Једног поповог рођака, сиромаша са шесторо деце, натјера нужда да од попа затражи врећицу кукуруза на „вађевину". Поп је већ знао да овоме сиромашу скапава породица од глади, па му даде онолико колико ће му бити довољно породици само за неколико дана.

Сиромаш поново дрђе попу са истом молбом, али буде одбијен са изговором да нема више, да треба и осталој сиротињи дати. Сиро-

мах је у^{по} Р^{но} и даље молио, али поп је тврдоглаво одбијао: „Иди другима који имају, снађи се, лажи, па ћеш ваљда негдје добити”.

Сиромах, знајући да се дому не може вратити без хране, досјети се и пође поповом магазионеру Драгићевићу, који му је и раније позајмљивао попово жито и обрати му се: „Послао ме поп-Бока да ми даш још двадесет ока кукуруза.” Овај му изда верујући да је поп одобрио. Када је касније поп погледао у књиге и видео да му је издата и неодобрена количина кукуруза, поп се сјети како је сиромаху савјетовао да лаже, па не смједо никоме да призна, што је сиромаху ишло још више у корист.

Како су јајоши Мијушковић и Контвић и плијенили Турке

Испричаћу једну од многих прича коју сам од својих предака сачувао у сјећању.

Спреме се неколико Контвића и Мијушковића да са четобашом Стеваном пођу у Херцеговину (која је била под Турском). Тамо су правили препаде у турској позадини. Пошто им је понестало хране, потрошили су и восак којим су толили глад, а нијесу успјели ништа од Турака да заплијене, они ноћу врате се и ујутро стигну на брдо Жировницу изнад Никшића, испод којег се пружа велико поље. Пошто се одморе, упуте се испод брда ријеком Грачаницом обраслом врбовом гушћаром кој је помогао јајошима да се привуку турским стадима, а да их наоружани чобани не опаза. Поред ријечног врбака у трави су пасла два турска вола, нешто заостала од остале стоке.

Два млађа јајоша сиђу у врбак, наберу врбовог прућа, свежу га у сноп, који један од њих, пузећи према волу, стане ваљати пред собом. Заобиђе вола и некако га сатера у онај врбак. Кад ухвати вола, свежу га појасом и доведу га густом грабовом шумом до осталих јајоша. Ту вола закољу, одеру, наложе ватру у пећини Жировници и стану га припремати. Док су једни сјекли и бацали на ватру комаде меса, други су извадили из воловске утробе желудац, на ријечи га опрали и у њему донијели чисте воде. Навуку га кроз пресе на ражањ, и у њега као у котло, ставе доста исјецканог меса да им се кува. Потом су се све до ноћи богато гостили. Увече подијеле међу собом преостало месо, стрпају га у торбе и пођу преко брда. Идући примјете у турској волтици (караули) свјетлост. Издвоје се двојица и сиђу не би ли нешто заплијенили од низамија (турске стајаће војске). Приђу вратима подрумских просторија турске карауле и, видећи да нема страже, лако отворе замандаљена врата, уђу у мрачне просторије и напијају наћве са тијестом које се киселили. Они без преомишљања упрте оне наћве са тијестом покривеним чаршавом, Кад дођу до једног бунара, они тијесто изруче и свежу у онај чаршав, наћве баце у бунар и пођу дружини. Кад су стигли у своје село Повију, подијелили су тијесто својим домаћима како би могле да испеку хљеб и скувају говедину. Било је то славље на

сам дан Св. Јована, крсне славе њихове, коју им је славио и предак Стеван Мусић.

Покушао сам у овом родослову да испричам о развоју племена Пљешивци и братства Контић на основу што сам сазнао, било из причања својих предака, било из онога што ми је написано дошло до руку. Вјерујем да је све истинито, мада је сваку појединост тешко вјерним подацима доказати. Бићу захвалан сваком читаоцу ако ми укаже на могуће грјешке, ако евентуалне грешке буду исправљене.

Остаје ми, на крају, да споменем данашња братства племена Пјешивци. Од синова Војводе Богдана и брата му Витка (већ споменутих на почетку) сада живе: Богданово потомство — Вукићевићи, Маговчевићи, Буровићи, Премовићи, Драгићевићи, Јоковићи, Вулановићи — сви од далеког претка Вукосава.

Од Змијана су Бурачићи, а од Радована: Никчевићи, Бацковићи, Контићи, Вушовићи, Шурбатовићи, Перуновићи, Шибалићи, Мијушковићи, као што се може виђети из приложеног стабла гдје су приказани пет синова Радованових.

Од Гостоја су: Вучинићи, Бањевићи, Лалатовићи, Мрвошевићи и Цебаловићи. У племе живе као насељеници и расељени и братства: Рајовићи, Милетићи, Ацићи, Перућица, Минићи, Перовићи, Милојевићи, Капешићи, Бабићи, Драговићи и Савићевићи.

Од Витка, који је био у Бритвићима (доњи Пјешивци) су: Лакчевићи, Јанковићи, Букићи, Станковићи, Буровићи, Марковићи, Кустудићи, Ивановићи, Пејановићи, Дуде, Ружићи и Дробњак.

Исељеници племена Пјешивци који данас живе код Ваљева су: Радивојевићи, Милетићи, Срећковићи, Црвенчићи, Стевановићи, Зариићи, Јездићи, Благојевићи, Ранковићи, Пантелићи, Радосављевићи, Митровићи и Миливојевићи.

Од Лознице: Грујичићи, Грујићи, Бурићи и Новаковићи.

Данас живе међу Пиперима: Булићи (Илићи и Пауновићи), а у Боки: Пјешивац, Вушковић, Вукшићи, Богетићи, Радишевићи, Мијушковићи, Вукићевићи, Почеци (на Цетињу) и Баошићи (у Морачи).

О осталим Пјешивцима расељеним у друге крајеве и у друге земље, већ је било говора. Наглашавам да је велики број братстава племена Пјешивци насељен у Топлици и другим крајевима Србије. Сви они данас знају за ово своје поријекло.

Данас је толико потомака нашег племена који живе ван својег старог завичаја, да их има много више него оних у Пјешивцима.

РОДНОМ СЕЛУ ПОВИЈИ

Ој Повијо, моје родно село,
што си тако тужно, невесело?
Изворске ти теку хладне воде
и многе те опјевале оде.

У тебе је живјет' ко у рају,
мој премили родни завичају.
Климатски те Медитеран краси,
а сјевер те одгаја у раси.

У те нађе у болести згону
Балша трећ и пијућ твоју воду.
У теби сам проживио згоде,
преживио још веће незгоде.

Палеж затвор, три сина нестале,
а два брата за слободу паде.
Жртве твоје набројит не могу,
отовјековну до данас улогу.

„Камо нећу бити невесело,
кад нијесам ко што бијаш село.
Хероји ми нестанули стари,
а нараштај за мене не мари.”

Изгинули и разеелили свуда,
оста пуста њина родна грудa.
Хајд не тугуј моје село мило,
ти ћеш бити као што си било.

Нараштај ће у те да се врати,
и заслуге твоје да позлати.
Од обнове већ имадеш знаке,
да ти мисли упућују сваке.

Обновљено ти ћеш брзо бити,
нараштај ће твој да те окити.
Пустош твоју од сваког рата,
и друштвени план те обухвата.

Историјске нити ткат' ће тебе,
ради тебе и рад саме себе.
Поздрављам те с овим село мило,
ти ћеш бити боље но си било.

А на отом растанку са тобом,
ти уз поздрав остај село збогом!

ПЈЕШИВАЧКО КОЛО

„Од Будоша до Острога дани су ви освитали.
Црној Гори караулу Пјешивци су то држали.
Вјерна стража земљи били — заплеће брђаније.
Брђанин се од сјевера од душмана боја није.
Већ иако би прекрочили преко нашег мрвог трупа.
Као што су Планиницу прескакали два три пута.
С градом смо се никшић кијем без престанка крварили.
И у пољу и у гори с успјехом се с њиме били.
Од Стубице и Повије дизале се наше чете.
да за плијен плијен врате или братске главе свете.
А у доба најновије барјак наш је лепршао.
Свуд с поносом ђе се барјак господарев развијао.
А Мркоја сердара смо оставили на Морачу.
Када војска Дели-наше поломи се низ Рзачу”.

Никола I. Петровић — Његош

Биљешке о писцу

Миладин Б. Контић рођен је 2. јуна 1900. године у селу Кунак, недалеко од Никшића оца мајке Кристиње (рођ. Калезић) и оца Бура. Ло слије основне школе, завршио је два разреда гимназије уочи првог свјетског рата.

Крајем 1915. године, после капитулације Србије и Црне Горе, окупатори су га затворили у никшићки затвор, а одатле интернирали у Скадар. После неколико мјесеци бјекством се спасава и нешто касније укључује се у комитску чету Димитрија Премовића, професора из Топлице, да би при крају рата у Никшићу ступио у Народну гарду.

Јула 1920. године почиње учити Пешадијску подофицирску школу у Скопљу. Неко вријеме служи као дисциплински водник и наставник Бачке чете Моравске дивизије у Нишу, затим у чети 38. пука у Улцињу, па у штабу Друге армијске области у Сарајеву.

Тек 1925. године напушта војну службу и почиње да учи шумарску школу на Цетињу.

Од 1927. године, када је почео службу у Шумској управи у Никшићу, непрекидно ради у шумарској струци у разним местима Црне Горе све до почетка устанка.

Активно учествује у народноослободилачком покрету, радећи неко вријеме у првим органима народне власти и на другим задацима у позадини.

Од 1948. године живи и ради у Београду. Сада је у пензији.

Прве своје радове објавио је 1939. године у „Слободној мисли“ коју је покренуо напредни професор Стојан Церовић у Никшићу. Стручне радове штампао му је београдски часопис „Шумарски гласник“. Београдски лист „Дневник“ објавио му је рад „Наше старине“.

Активан је члан Клуба писаца „Чукарица“ у Београду.

Има двије збирке пјесама у рукопису, а ускоро ће му изаћи из штампе и један роман са историјским садржајем.

Уз овај робослов

Објављивањем ове скромне књиге испуњава ми се жеља да читаоцу, рођацима и племеницима својим пренесем оно што сам нашао и што сам знао о историји братства Контића и племена Пјешивци. Надам се да ће им она помоћи да дознају нешто више о својим прецима, о времену и приликама у којима су живјели и борили се. Тако ће још више вољети и цијенити данашњу своју ужу и ширу домовину, слободу и друге тековине вишевјековне борбе далеких и ближих својих предака.

Сем онога што ми је покојни ђед причао, основу за књигу представљају дјела ови аутора: проф. Миленка Вукићевића, Марјана Болици, др Јана Шафарика, академика Јована Цвијића, др Ердељановића, др Димитријевића, Андрије Јовићевића, Андрије Лубуровића, Мирка Радоичића, Марка Вујачића, Његоша и краља Николе I. Неке податке сам нашао и у архиву манастира Острог.

Упозорен напоменом академика Борђа Сп. Радојичића: „Једно је историја, а друго народно предање“ (његово писмо које ми је упутио 12. IV 1964. год.), — настојао сам да што вјерније и савјесније ускладим казивање (предање и традицију) са историјском истином и фактима. Колико сам у томе успио, нека суде сами читаоци. Ја ћу им бити захвалан ако ми укажу на друкчија тумачења или на недостатке и могуће грешке. Јер сам и ја био у прилици да друге исправљам. На примјер, грешку проф. П. Шобајића у тумачењу о поријеклу племена Пјешивци, (а грешка није до писца, већ до племеника који је погрешно пренио народно предање), у овој књизи исправљам.

Ову књигу посвјећујем своме оцу Бури Н. Контићу, барјактару повијскоме, који не дочека да му се колико-толико одужим.

Неизмјерну захвалност за пружену помоћ дугујем штампарији „Геокарте“, рецензентима и лектору.

21. октобра 1977. год.

Миладин Контић

ЗАПАЖЕНЕ ШТАМПАРСКЕ ГРЕШКЕ

решком штампе изостала су неколико имена из текста чланова породице и братства Контић, а тако исто и братстава који живе и сачињавају племе Пјешивце као насељеници, а нијесу потомци родочелника.

Стр.	Ред	Стоји	Треба
3			Сл. 1. Најстарија српска црква из доба Лужана
	25	XVIII	XVII
	26		1960 год.
10	11	Вукчевић	Вукићевић
10	44		„то су мустаћи мог брата Алила”
	14	Никчевића	Перовића
15	28	Његова мајка	Као и мајка инж. Борћа,
19			Сл. 2. Споменик палих бораца НОР 1941—45 на Богетићу
23			Сл. 3. Споменик барјактару Нику Б. Контићу
33	30	од	код Лознице

ИСПРАВКА НА РОДОСЛОВНОМ СТАБЛУ:

!а грану стабла Марко—Батрић, између Гајић—Мит и Пит треба да стоји име Мирко.

!а грани Марко—Раде, између Крсто—Драган и Мишко треба да стоји име Никола.

! На грани Марко—Раде—Живан—Душан, треба повући ТРЕБИ изда- (нак од Душана посебно до Живана—Бошка—Миленка—Мирко, какз стоји.

!а грани Спмон—Савић—Андрија—Саво—Живко, имену Мила треба подати слово н, да гласи име Милан.